

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı: 1988/33

Karar Sayısı: 1989/17

Karar Günü: 15.3.1989

R.G. Tarih-Sayı :22.06.1989-20203

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Nizip Asliye Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 21.6.1987 günlü, 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun Geçici 4. Maddesinin üçüncü fıkrasındaki "... özel" sözcüğünün Anayasa'nın 10., 35. ve 36. maddelerine aykırılığı nedeniyle iptali istemidir.

I- OLAY:

Tapulama Komisyonu tarafından bir başka parselin miktar fazlası olarak Hazine adına tesbitinin kesinleşmesi üzerine Hazineye karşı tapu iptali davası açarak uzun zamandan beri malik sıfatıyla zilyed bulundukları 499 sayılı parselin adlarına tescil isteyen davacıların Anayasa'ya aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varan yerel mahkeme 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun Geçici 4. Maddesinin üçüncü fıkrasındaki "...özel" sözcüğünün Anayasa'nın 10., 35. ve 36. maddelerine aykırılığı nedeniyle iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ:

A. İptali İstenilen Yasa Kuralı:

21.6.1987 günlü, 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun iptali istenilen sözcüğü de içeren üçüncü fıkrasıyla birlikte Geçici 4. Maddesi şudur:

"Geçici Madde 4.- Tapulama ve kadastro mahkemelerince bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce kesin hükme bağlanmış uyuşmazlıklara bu Kanun uygulanmaz. Tapulama mahkemeleri ile kadastro mahkemesi sıfatıyla görev yapan asliye mahkemelerinde, halen görülmekte olan davalar ile 10 yıllık hak düşürücü süre içerisinde açılacak davalara bu Kanun hükümleri uygulanır.

Bu Kanunun yürürlüğünden Önce düzenlenmiş tapulama tutanakları ve kadastro beyannameleri ile verilmiş bulunan komisyon kararları geçerliliklerini korurlar. Bunlara süresi içinde itiraz durumunda bu Kanun hükümleri uygulanır.

2613 sayılı Kadastro ve Tapu Tahriri Kanunu ile diğer kanunlar gereğince özel kadastro yapılan ve tutanakları kesinleşmiş bulunan taşınmazlar için 10 yıllık hak düşürücü süre geçmiş ise, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde hak sahipleri dava açabilirler.

Tapulama ve kadastro yapıp tespit dışı bırakılan yerlerde tapulu taşınmazların maliklerinin talep etmesi halinde, bu Kanun hükümlerine göre bunların kadastro yapılır."

B. Dayanılan Anayasa Kuralları:

1- "Madde 10.- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

2- "Madde 35.- Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

3- "Madde 36.- Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içinde davaya bakmaktan kaçınmaz."

IV- İLK İNCELEME:

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Mahmut C. CUHRUK, Yekta Güngör ÖZDEN, Necdet DARICIOĞLU, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, Muammer TURAN, Mehmet ÇINARLI, Mustafa GÖNÜL, Mehmet Şerif ATALAY, Oğuz AKDOĞANLI, İhsan PEKEL ve Selçuk TÜZÜN'ün katılmalarıyla 14.7.1988 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ:

İşin esasına ilişkin rapor, başvuru kararı ve ekleri, Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülen yasa kuralı ile dayanılan Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ve öteki yasama belgeleri okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun Geçici 4. Maddesinin üçüncü fıkrasında, "2613 sayılı Kadastro ve Tapu Tahrir Kanunu ile diğer kanunlar gereğince özel kadastro yapılan ve tutanakları kesinleşmiş bulunan taşınmazlar için on yıllık hak düşürücü süre geçmişse, bu kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde hak sahipleri dava açabilirler." hükmü getirilmiştir.

Bu kuralla Yasakoyucu, hak düşürücü süreyi öngören 22. maddesinin (H) bendinin tapulu taşınmazlar açısından, Anayasa Mahkemesinin 10.2.1970 günlü, 1969/ 60 Esas, 1970/ 8 Karar sayılı kararı ile iptal edilmesi nedeniyle hak düşürücü süreyle ilgili bir hüküm içermez duruma gelen, 2613 sayılı Yasayı ve hak düşürücü sürelerle yer vermeyen öbür özel (Kadastro) yasalarını amaçlamak istemiştir. Bu hükmün, 31. maddesi ile on yıllık hak düşürücü süreyi öngörmüş bulunan 766 sayılı Tapulama Kanunu'na göre yapılan tesbit ve tescillerle bir ilişkisi bulunmamaktadır. Aksi durumda, 766 sayılı Kanun'un 31. maddesindeki hak düşürücü sürenin varlığından doğan hukuksal sonuçların hiçbir değeri kalmazdı.

2613 sayılı Yasa hükümlerince ya da öbür yasalar gereğince yapılan kesinleşmiş kadastro sınırlamasına karşı hak sahibi olduğunu ileri süren kişi, 3402 sayılı Yasanın

yürürlüğünden önce her zaman dava açmak hakkına sahip iken; 3402 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girmesinden sonra 12. maddede yeralan hüküm nedeniyle dava hakkı, on yıllık hak düşürücü süre ile sınırlandırıldığından, on yıl geçtikten sonra dava açılması durumunda, 3402 sayılı Yasa'nın 12. maddesinin mahkemece doğrudan uygulanması zorunluğu karşısında bu dava retle sonuçlanacaktı. Yasakoyucu bu haksızlığı önlemek ve bu gibi durumlara uygulanması amacı ile Geçici 4. Maddeyle bir yıllık hak düşürücü süre öngörmüştür. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, üçüncü fıkranın, Anayasa Mahkemesi'nin 10.2.1970 günlü, 60/8 sayılı kararıyla iptal edilen, 2613 sayılı Kadastro ve Tapu Tahriri Kanunu'nun 22. maddesinin (H) bendine de uygulanacağı kanısındadır. 766 sayılı Tapulama Kanunu'nun 31. maddesinde yer alan 10 yıllık hak düşürücü süreye ilişkin ilkenin 2613 sayılı Yasa'da yer almadığını belirten 3402 sayılı Yasa'nın genel gerekçesiyle, 12. ve Geçici 4. Maddelerinin gerekçelerinde yerel mahkemenin görüşünü doğrulayan bir açıklık yoktur.

Yasakoyucunun amacı, kararlılık sağlamak olduğuna, 3402 sayılı daha önce bir hak düşürücü süre ile sınırlanmamış olan durumlara bile hak düşümü getirdiğine göre, daha önce kararlılık sağlanmamış olan durumlarda bu ilkeden ayrılarak dava hakkını yeniden tanınması ve yenilemesi düşünülemez, incelenen üçüncü fıkranın yazılış biçimine, 2613 sayılı Yasa'nın 22. maddesindeki on yıllık sürenin başlangıcına ilişkin yorumlara göre değişik yargılara varılabilirse de Yargıtay kararlarıyla yerleşen uygulama Yasakoyucunun amacıyla birlikte gözetildiğinde 3402 sayılı Yasa'nın Geçici 4. Maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülen 1 yıllık ek süreden, 2613 sayılı Yasa'nın 22. maddesinin (H) bendine göre Hazine adına tescil edilen taşınmazlarda hak ileri sürenlerin yararlanamayacağı kabul edilmelidir.

B. 3402 Sayılı Yasa'nın Geçici 4. Maddesinin Üçüncü Fıkrasının Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu:

1- Anayasa'nın 10. Maddesi Yönünden inceleme:

Yukarıda belirtilen nedenlerle, gerek 766, gerek 2613 sayılı Yasalara göre kadastro yapılan yerlerde, hak düşürücü süre daha önce kabul edilmişse ek dava süresi getirilmediğinden herhangi bir eşitsizlik söz konusu değildir.

3402 sayılı Yasa'nın 12. ve Geçici 4. Maddesi birlikte değerlendirildiğinde, kadastro yapılan bölgelerde daha önce hak düşürücü süre kabul edilmeyen yerlerin, hak düşürücü süre kapsamına alındığı anlaşılmaktadır. Yasa'nın yürürlüğe girmesine kadar dava hakkı bulunan kimsenin dava açma hakkı, geçmişe yürür biçimde elinden alınmıştır. Bu durumdaki taşınmazlar hakkında, kadastrodan önceki hukuksal nedenlerle dava açma hakkı elinden alınan kimselere yeni bir olanak tanınması hukuksal yönden uygun karşılanmalıdır. Bu bakımdan, Geçici 4. Maddedeki ek sürenin 766 sayılı Yasa uyarınca tapulaması yapılan taşınmazlarda hak sahibi olduğunu ileri sürenlere tanınması Anayasa'ya aykırı değildir. Çünkü, haklarında değişik düzenleme getirilen taşınmazlarda hak sahibi olduğunu ileri sürenlerin hukuksal durumları birbirinin aynı olmayıp ayrıdır. Ayrı hukuksal durumların ayrı kurallara bağlanması eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaz.

Anayasa Mahkemesi 8.2.1973 günlü, 52/5 sayılı kararında, kadastroya dayanılarak düzenlenen plânların ve tapu sicilleriyle belirlenmiş olan hukuksal durumun kararlılık içinde süregelmesi, bunların düzenlemesinden önce hukuksal ve eylemli duruma dayanılarak kullanılacak dava haklarını, hakkın özüne dokunmayacak, ancak kararlılığı da bozmayacak bir ölçüyle sınırlandırarak gerçekleştirilebileceğini bildirirken başka kadastro yasalarında itiraz

kısıtlamasının olmadığı durumlarda 7fi6 sayılı yasa'nın 31. maddesiyle getirilen kısıtlamayı Anayasa'ya aykırı bulmamıştır.

Kamu düzeni amacıyla yürürlüğe konulan Kadastro Kanunu ile kararlılık sağlamak için kesinleşen tutanaklara belli bir süre geçtikten sonra itiraz edilemeyeceği öngörülmüştür. Bu düzenleme yapılırken daha önce kararlılık sağlanmış olan durumlarda bu kararlılığı bozacak biçimde yeni dava açma olanağı tanınmamasında Anayasa'ya aykırı bir yön yoktur.

2- Anayasa'nın 35. Maddesi Yönünden inceleme:

Yerel mahkemenin Geçici 4. Maddenin tümünün iptalini istememesiyle hak düşürücü süreden, bu maddedeki süreden hiç yararlandırılmayanların, bir yıl süreyle de olsa dava açma hakları olmamasının amaçlandığı düşünülmüş olacaktır. Mahkemeye göre, bu kişilerin bir yılla sınırlı tutulsa da dava haklarının olmaması, mülkiyet hakkının sınırlandırılması olup kamu yararı amacına dayanmamaktadır.

Yasakoyucunun, beliren durumun, belli bir süre geçtikten sonra eski olaylara dayanılıp tartışma konusu yapılmamasını isteyerek ve bunda kamu düzeni bakımından yarar görerek getirdiği bir sınırlama olan Geçici 4. Maddenin üçüncü fıkrasındaki durum, mülkiyet hakkını değil, hak arama özgürlüğünü ilgilendirir. Aranılması önlenen hakların sonuçta mülkiyet hakkını etkilemesi sonucu değiştirmez. Aksinin kabul edilmesi durumunda dava ve yasa yollarını kapayan kuralların mülkiyet hakkını da sınırladığını kabul etmeyi gerektirir ki bunun düşünülmesi olanaksızdır. Mülkiyet kavramını değiştirmeyen, yapısını daraltmayan, bağıni ortadan kaldırmayan, kullanılıp yararlanılmasını önlemeyen ancak ona bağıli hakların kullanılma süresini düzenleyen kurallar doğrudan hakka yönelik değildir. Öğretide ve uygulamada, süreden sonra kazanılmış hak doğurduğu ve iptalden sonra da dava açılmayacağı ileri sürülmediğine göre, incelenen düzenlemeyle kısıtlanan, mülkiyet hakkı değildir. Kısıtlanan, genel nitelikte dava açmak hakkı, başvuru hakkıdır.

Mülkiyet hakkının sınırlandırıldığı kabul edilirse, 10 yıl geçmekle adına tescil yapılanın lehine kazanılmış hak doğduğu kabul edilmelidir. Bunun sonucu olarak Anayasa Mahkemesi'nin, 2613 sayılı Yasa'nın 22. maddesinin (H) bendinin iptalinin de bu hakları etkilememesi gerekirdi. Yargıtay uygulamalarında bu yön hiç nazara alınmayarak hak düşümü kalkınca işin esasına girilmektedir. Mülkiyet hakkının 10 yıl geçmekle düştüğünün kabulü halinde, Anayasanın 153. maddesinin beşinci fıkrası uyarınca iptal kararı geriye yürümediği, mülkiyet haklarının kaybı da kazanılmış hak olduğu için Kadastro bölgelerindeki davaların reddi gerekirdi. Bu davalar reddedilmediğine göre sınırlamanın mülkiyet hakkına yönelik olmadığı kabul edilmelidir.

Hak düşürücü sürenin mülkiyet haklarını sınırladığı kabul edilse bile Anayasaya aykırılık söz konusu değildir. Mahkeme, 3402 sayılı Yasa'nın 12. maddesindeki 10 yıllık genel hak düşürücü hükmü dava konusu yapmamıştır. Tüm yurttaki kamu yararı amacıyla 10 yıllık hak düşümü kuralı getirilirken, daha önce mülkiyet hakkı düşenlere yeniden bu hakkın tanınmasını isteme olanağı verilmesi adalete aykırı olur, lehlerine mülkiyet hakkı doğanların kazanılmış haklarını zedeler. Bu bakımdan yapılan hak kısıtlaması demokratik toplum kurallarına da aykırı değildir.

3- Anayasa'nın 36. Maddesi Yönünden İnceleme:

Dava konusu kural, doğrudan kısıtlama getirmeyip dava açabilecekleri sayarken yaptığı sınırlama ile dolaylı yoldan kısıtlama getirmiştir. Kamu yararı nedeniyle hak arama özgürlüğünün sınırlanabilmesi, Anayasa Mahkemesi'nin kabul ettiği zorunluluklardandır. 10.2.1970 günlü, 60/8 sayılı karar, ayrıntılı biçimde bu sonucu göstermektedir. Yasakoyucu, adalet ve hakkaniyet ölçülerini gözönünde tutarak yasama yetkisi alanı içinde süreyi takdir edebilir. Değınilen kararda da açıklandığı gibi kamu yararı amacıyla hak arama özgürlüğüne getirilen sınırlamalar Anayasa'ya aykırılık oluşturmazlar. 10 yıllık hak düşürücü sürenin yaygınlaştırıldığı bir hukuk düzeninde, daha önce uygulanıp ta yürürlükten kaldırılmış yasalara göre hak düşürücü süreden yararlandıklarına inanarak haklarının gerçek olduğunu gösterecek belge ve kanıtlarını elde tutmayan kişiler aleyhine bir düzenleme yapılarak ek süre tanınması adalet duygusu ile bağdaşamaz. Tüm yurttta, kamu düzeni için kamu yararı amacıyla hak arama özgürlüğü kısıtlanırken, daha önce bu hakkı düşmüş kişilere ek süre olanağı verilmesi kamuyu rahatsız eder. Bu bakımdan, Anayasa'ya aykırı olmadığı Anayasa Mahkemesi kararıyla saptanmış bulunan 766 sayılı Yasa'nın 31. maddesinin ikinci fıkrasındaki hak düşürücü süreden dolayı dava haklarını yitirenlere dava açma olanağını vermeyen "özel" sözcüğünün Anayasa'ya aykırı olduğu kabul edilemez. 766 ve 2613 sayılı Yasaları değıştiren 3402 sayılı Yasa ile hem köy, hem ilçe ve illerdeki taşınmazlara ilişkin olarak süre getirilmiş olup ek süre her durum için tanınmamıştır."Özel" sözcüğü, uygulama alanını daraltmıştır. iptali, Yasa'nın kapsamını genişleterek yasakoyucunun amacı dışına sonuçlar doğurabilecektir.

Açıklanan nedenlerle iptal istemi REDDEDİLMELİDİR.

VI- SONUÇ :

21.6.1987 günlü, 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun Geçici 4. Maddesinin üçüncü fıkrasındaki "....özel...." sözcüğünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE,

15.3.1989 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkanvekili	Üye	Üye
Yekta Güngör ÖZDEN	Necdet DARICIOĞLU	Yılmaz ALİEFENDİOĞLU
Üye	Üye	Üye
Muammer TURAN	Mehmet ÇINARLI	Mustafa GÖNÜL
Üye	Üye	Üye
Oğuz AKDOĞANLI	İhsan PEKEL	Selçuk TUZUN
Üye		Üye
Ahmet N. SEZER		Erol CANSER

DEĞİŞİK GEREKÇE

Esas Sayısı : 1988/33

Karar Sayısı : 1989/17

21.6.1987 günlü, 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 12 nci maddesinde bulunan "Kadastro tutanaklarında belirtilen haklara, sınırlandırma ve tespitlere ait tutanakların kesinleştiği tarihten itibaren on yıl geçtikten sonra kadastroda önceki hukuki sebeplere dayanarak itiraz olunamaz ve dava açılmaz" şeklindeki hükmün benzeri; 15.12.1934 günlü, 2613 sayılı Kanunun 22 nci maddesinde ve 28.6.1966 günlü, 766 sayılı Kanunun 31 inci maddesinde de vardı.

2613 sayılı Kanunun 22/H maddesi tapulu taşınmazlar yönünden, 10.2.1970 günlü, E: 1969/60, K: 1970/8 sayılı Anayasa Mahkemesi kararı ile iptal edilince bu Kanunun kapsamındaki tapulu taşınmazlar için düzenlenen kadastro işlemlerine karşı hak düşürücü süre kalkmış; itiraz ve dava hakkı süresiz kullanılır hale gelmişti.

3402 sayılı Kanunun 12 nci maddesi, 2613 sayılı Kanunun 22/H fıkrasındaki taşınmazları da kapsamına alıp, onlar hakkındaki kadastro işlemlerine karşı itiraz ve dava haklarını da on yıllık hak düşürücü süreye tabi tutmuş ve sınırlandırmıştır.

Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı gereğince itiraz ve dava hakkını süresiz kullanma imkanına haiz olup bu hakkını kullanmadan on seneyi geçirenlere münhasır olmak üzere 3402 sayılı Kanunun geçici 4/3 üncü maddesi ile bir yıllık ek süre tanınmıştır.

Anayasa Mahkemesi kararına dayanarak itiraz ve dava hakkını on sene içinde kullanmayanlara bir senelik ek süre tanınması Anayasa'ya ve hukuka uygun olduğu gibi bu hakkın diğer taşınmaz mal ilgililerine teşmil edilmemesinde de bir haksızlık ve eşitsizlik yoktur. Kaldiki, bir kanun hükmünün kapsamını genişletmek, Anayasa Mahkemesi'nin yetki ve görevi dışındadır.

Bu görüş ve düşüncelerle, itiraz ve davanın reddi yolundaki karara katılıyorum.

Üye

Muammer TURAN